

آگاهی و نگرش دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه در رابطه با بیماری ایدز در سال ۱۳۸۷

حسین رنجبر^{*۱}

۱. کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری مامایی تربت حیدریه

*نشانی برای مکاتبه: خراسان رضوی، تربت حیدریه، بلوار سپهبد قزنی، دانشکده پرستاری و مامایی، تلفن: ۰۵۳۱۲۲۲۸۰۲۳، نمابر ۰۵۳۱۲۲۹۰۱۹
همراه: ۰۹۱۵۳۳۲۷۸۳۰، ho_ra72@yahoo.com

دریافت مقاله: فروردین هشتاد و هشت پذیرش برای چاپ: خرداد هشتاد و هشت

چکیده

سابقه و هدف: بیماری ایدز از جدی ترین مشکلات بهداشتی قرن حاضر محسوب می شود. انسانها به دلیل نوپدید بودن این بیماری اطلاعات اندکی در مورد آن دارند. لذا افزایش دانش افراد و جایگزینی رفتارهای بهداشتی بجای رفتارهای غیر بهداشتی در امر پیشگیری از این بیماری موضوع مهمی محسوب می گردد. دانش آموزان دبیرستانی از جمله گروه های در معرض خطر ابتلا به این بیماری هستند. از این رو این پژوهش با هدف تعیین سطح آگاهی و نگرش دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه در رابطه با این بیماری انجام شد.

روش کار: این پژوهش از نوع توصیفی-مقطعی بود. جامعه پژوهش را کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه تشکیل می دادند. حجم نمونه ۸۰۰ نفر بود که به طریقه نمونه گیری دو مرحله ای (خوشه ای- تصادفی) وارد مطالعه گردیدند. ابزار گرد آوری داده ها پرسشنامه بود. پس از تکمیل پرسشنامه ها، داده ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و با بکارگیری آزمون های من ویتنی، کروسکال والیس، کای دو و ضریب همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: از لحاظ میزان آگاهی ۴۷۴ نفر (۵۹/۲ درصد) آگاهی در سطح خوب، ۳۱۲ نفر (۳۹ درصد) آگاهی در سطح متوسط و ۱۴ نفر (۱/۸ درصد) هم آگاهی در حد ضعیفی داشتند. در مجموع ۳۷۱ نفر (۴۶/۴ درصد) دارای نگرش مطلوب و مابقی دارای نگرش خنثی و منفی بودند. دخترها میزان آگاهی بیشتری نسبت به پسرها داشتند ($p < 0/02$). دانش آموزان دبیرستانی میانگین رتبه آگاهی بیشتری در مقایسه با دانش آموزان هنرستانی داشتند ($p < 0/01$). همچنین دانش آموزان رشته تجربی میانگین رتبه آگاهی بیشتری نسبت به سایر رشته ها داشتند ($p < 0/01$). بین رتبه آگاهی دانش آموزان و سطح نگرش آنان رابطه مثبت و معنی داری بدست آمد ($p < 0/01$ ، $r = 0/43$). در این پژوهش تلویزیون مهمترین منبع کسب آگاهی قبلی دانش آموزان در مورد بیماری ایدز بود.

نتیجه گیری: در مجموع میزان آگاهی و نگرش افراد مورد مطالعه در سطح خوبی بود. با توجه به آن که تلویزیون مهمترین نقش اطلاع رسانی را در رابطه با این بیماری داشت، توجه به کیفیت برنامه های این رسانه و نیز تقویت نقش سایر منابع اطلاع رسانی بویژه مدارس در امر آموزش دانش آموزان ضروری است.

واژگان کلیدی: ایدز، دانش آموزان، آگاهی، نگرش

مقدمه

مبتلایان به ایدز در کشور ایران در سال ۱۳۸۳ حدود ۶۵۳۲ نفر بوده است که ۹۵ درصد آنان را مردان تشکیل می دادند. این تعداد در سال ۱۳۸۵ به ۱۶۰۹۰ نفر (۹۴ درصد مذکر) رسید. در حال حاضر در کشور ما ۶۶/۷ درصد مبتلایان از طریق مصرف داروهای تزریقی و ۳۰ درصد نیز از راه تماس جنسی به این بیماری مبتلا می گردند (۲).

بیماری عالمگیر ایدز در جنوب صحرای آفریقا و افزایش اپیدمی ها در آسیا در حد غیر قابل پیش بینی قبلی احتمالاً اثرات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی جهانی به همراه دارد (۱). این بیماری از جدی ترین مشکلات بهداشتی قرن حاضر محسوب می شود. در ایران اولین مورد مبتلا به بیماری ایدز در سال ۱۳۶۵ گزارش گردید که متعاقب آن شمار مبتلایان به این بیماری بسرعت افزایش یافت. بر طبق آمارهای رسمی تعداد

باورها ، اعتقادات و نیز تعیین سطح آگاهی و نگرش افراد هر منطقه بویژه نوجوانان وجوانان آن با توجه به زمینه های فرهنگی و اقلیمی همان مناطق است. از این رو این پژوهش با هدف تعیین سطح آگاهی و نگرش دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه در رابطه با بیماری ایدز صورت گرفته و لذا نتایج این بررسی می تواند در تدوین برنامه های آتی آموزش و پرورش و نیز سازمان های متولی بهداشت و درمان مفید و مؤثر واقع گردد.

روش کار

مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی مقطعی است که در زمستان ۱۳۸۷ در شهرستان تربت حیدریه انجام شد. جامعه پژوهش را کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه تشکیل می دادند. حجم نمونه با فرض این که ۵۰ درصد دانش آموزان از آگاهی کافی در مورد بیماری ایدز برخوردار نباشند و حدود اطمینان ۹۵٪ همراه با ۵٪ خطا ۴۰ نفر محاسبه شد که البته بمنظور اطمینان بیشتر، تعداد آن به دو برابر فوق افزایش و در نهایت حجم نمونه ۸۰۰ نفر تعیین شد. نمونه گیری بصورت دو مرحله ای (خوشه ای- تصادفی) انجام شد. برای این منظور از بین ۳۲ دبیرستان و هنرستان سطح شهرستان در مرحله اول ۸ مرکز بصورت تصادفی انتخاب و در مرحله بعد از هر مرکز بصورت نمونه گیری احتمالی ساده و براساس جدول اعداد تصادفی نمونه گیری انجام شد. ابزار گرد آوری داده ها پرسشنامه خود ایفاء بود که روایی آن با استفاده از نظر چندین متخصص در زمینه بیماری های عفونی مورد بررسی و تایید قرار گرفت. در ضمن در تدوین پرسشنامه از سؤالات تحقیقات سایر پژوهشگران نیز استفاده شد (۱۱ و ۱۰). به منظور تعیین پیوستگی درونی سؤالات پرسشنامه ابتدا مطالعه بر روی یک نمونه ۳۰ نفری از دانش آموزان یک مدرسه انجام گردید و شاخص آلفای کرونباخ (۰/۷۱) محاسبه شد. سؤالات پرسشنامه در چند بخش تنظیم شده بود. بخش اول مشخصات فردی (۶ سؤال) شامل سن، جنس، رشته تحصیلی، پایه تحصیلی، محل سکونت و منبع کسب اطلاعات قبلی در مورد بیماری ایدز بود. بخش دوم سؤالات مربوط به سنجش آگاهی (۲۶ سؤال) دانش آموزان در مورد بیماری ایدز بود. سؤالات سنجش آگاهی به شکل بسته چند گزینه ای و یا با پاسخ بلی، نمی دانم و خیر) بود. نمره گذاری سؤالات بدین صورت بود که برای پاسخ های بلی نمره ۲، نمی دانم ۱ و خیر صفر در نظر گرفته شد که در مجموع محدوده ای ۰-۵۲ را شامل می شد و بصورت رتبه ای در سه محدوده خوب (بیش از ۰/۷۵)، متوسط (۰/۷۵-۰/۵۰) و ضعیف (کمتر از ۰/۵۰) طبقه بندی گردید.

نگرش دانش آموزان توسط ۱۰ گویه از نوع مقیاس لیکرت از پاسخ «کاملاً موافق» تا «کاملاً مخالف» مورد سنجش قرار گرفت که با توجه به جهت گویه ، به هر پاسخ نمره ۵-۱ تعلق گرفت ، بطوری که نمره نگرش هر فرد دامنه ای شامل ۵۰-۱۰ را در بر می گرفت و در سه رتبه ، نگرش منفی یا نامطلوب (کمتر از ۰/۵۰)، خنثی (۰/۷۵-۰/۵۰) و مثبت یا مطلوب (بیش از ۰/۷۵) طبقه بندی گردید.

به منظور مقبولیت سیاسی و ملاحظات اخلاقی تحقیق هماهنگی لازم با سازمان آموزش و پرورش خراسان رضوی و معاونت اداره کل و مدیریت آموزش و پرورش شهرستان تربت حیدریه ، مدیران و معلمان مدارس صورت گرفت. پرسشنامه ها بصورت خود ایفاء و به تفکیک در مدارس پسرانه در حضور پژوهشگر و در مدارس دخترانه توسط یک نفر کارشناس خانم که آموزش لازم را توسط پژوهشگر دریافت نموده بود در مدت ۲۰ دقیقه تکمیل گردید. به دانش آموزان اطمینان داده شد که اطلاعات محرمانه خواهد بود و در ضمن شرکت در این بررسی کاملاً داوطلبانه می باشد. در پایان داده های حاصله جمع آوری و با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۱/۵ و با بکارگیری آزمون های من ویتنی ، کروسکال وایس ، کای دو و ضریب همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در همه آزمون ها سطح معنا داری ۰/۰۵ مد نظر قرار گرفت.

ایدز چهارمین علت اصلی مرگ در سطح بین المللی شناخته شده است بطوری که روزانه در سراسر جهان ۶۸۰۰ نفر مبتلا به ویروس ایدز شده و بیش از ۵۷۰۰ نفر هم به دلیل عدم دسترسی به خدمات بهداشتی درمانی جان خود را از دست می دهند (۳). این بیماری نه تنها یک مسئله مهم بهداشتی، بلکه یک گرفتاری اقتصادی اجتماعی است ، بطوری که تاکنون برای درمان یک بیمار مبتلا به ایدز در ایالات متحده آمریکا بین ۱۱۰۰۰-۸۰۰۰ دلار هزینه گردیده است. انسانها به دلیل نوپدید بودن بیماری ایدز اطلاعات اندکی در مورد آن دارند. لذا افزایش دانش افراد و جایگزینی رفتارهای بهداشتی بجای رفتارهای غیر بهداشتی و ناسالم در امر پیشگیری از این بیماری موضوع مهمی محسوب می گردد (۴).

دانش آموزان دبیرستانی از جمله گروه های در معرض خطر ابتلا به بیماری ایدز هستند زیرا در این سنین روابط اجتماعی آنها افزایش یافته و زمینه بروز رفتارهای پر خطر در آنان فراهم می شود (۵). مطالعات متعددی در رابطه با میزان آگاهی و نگرش دانش آموزان در مورد بیماری ایدز صورت گرفته است (۲ و ۳ ، ۹-۶). در مطالعه ای که سواسر در همین زمینه بر روی دانش آموزان دبیرستانی در کشور ترکیه انجام داد مشخص گردید که سطح آگاهی دانش آموزان در این پژوهش در حد متوسطی بوده است (۶). در پژوهش دیگری که در سال ۲۰۰۰ در نیجریه با هدف بررسی دانش ، آگاهی و رفتار دانش آموزان دبیرستانی در رابطه با بیماری ایدز انجام شد ، مشخص گردید که سطح آگاهی دانش آموزان در مورد علت ، ماهیت و روش های انتقال و پیشگیری از بیماری ایدز ناقص بوده است. همچنین در این مطالعه دانش آموزان نگرش مثبتی در مورد بیماری ایدز نداشتند (۷). طاووسی و همکاران در مطالعه ای دانش و نگرش دانش آموزان تهرانی را در رابطه با بیماری ایدز مورد بررسی قرار داده، نشان دادند که تنها تعداد اندکی از دانش آموزان به تمامی سؤالات دانش ایدز پاسخ درستی داده اند. آنها همچنین ابهاماتی در مورد راه های انتقال بیماری داشتند. در این پژوهش دانش آموزان نگرش عدم تحمل قابل توجهی نسبت به بیماری ایدز و مبتلایان به آن داشتند (۸). قابلی و همکاران هم در پژوهشی به بررسی نگرش دانش آموزان مؤنث شهر تبریز در مورد بیماری ایدز پرداخته و در مجموع دریافتند که دانش آموزان نگرش منفی نسبت به بیماری ایدز داشته اند (۲). در مطالعه دیگری نیز مشخص گردید که اطلاعات دانش آموزان در رابطه با بیماری ایدز در حد متوسط بوده و دانش آموزان و بویژه پسران دارای نگرش منفی نسبت به بیماری ایدز بوده اند. همچنین در این پژوهش بین سطح آگاهی دانش آموزان و نگرش آنان ارتباط معنی دار و مستقیمی مشاهده گردید (۹). مظفرزاده و وحدانی نیا هم دانش بهداشتی در مورد بیماری ایدز را در دختران دانش آموز دبیرستانی شهر تهران مورد مطالعه قرار داده و دریافتند که واحد های مورد بررسی از دانش نسبتاً خوبی در مورد بیماری ایدز برخوردار بوده و نیز نگرش مثبتی نسبت به این بیماران داشته اند (۳). با این حال نتایج بسیاری از مطالعات انجام شده مبین سطح دانش ناکافی و نگرش نامطلوب دانش آموزان در رابطه با بیماری ایدز می باشد (۲ و ۹-۶) که این امر همراه با روند رو به افزایش مبتلایان موجب گردیده است تا بیماری ایدز در کشور ما به یک مشکل بهداشت عمومی تبدیل گردد که این موضوع لزوم برنامه های متعدد آموزشی مرتبط با این بیماری را برای گروه های مختلف افراد شامل دانش آموزان و دانش جویان طلب می نماید (۲). بدیهی است برای تدوین هر برنامه آموزشی اولین اقدام انجام تحقیقات و بررسی های لازم در خصوص

یافته ها

از مجموع ۸۰۰ دانش آموز مورد بررسی ۴۹۹ نفر (۶۲/۴ درصد) مؤنث و ۳۰۱ نفر (۳۷/۶ درصد) مذکر بودند. میانگین سنی دانش آموزان $11/1 \pm 15/9$ سال و دامنه سنی آنها ۱۹-۱۴ سال بود. اکثر دانش آموزان (۸۳/۳ درصد) در دبیرستان ها و مابقی در هنرستان ها مشغول به تحصیل بودند. از بین دانش آموزان دبیرستانی ۲۷۹ نفر (۳۴/۹ درصد) در رشته عمومی (پایه اول متوسطه) ، ۱۶۱ نفر (۲۰/۱ درصد) در رشته تجربی ، ۱۲۵ نفر (۱۵/۶ درصد) در رشته ریاضی و ۱۰۱ نفر (۱۲/۶ درصد) هم در رشته انسانی تحصیل می کردند. در بین دانش آموزان هنرستانی ۴۱ نفر (۵/۱ درصد) در رشته نقشه برداری، ۲۷ نفر (۳/۴ درصد) در رشته مدیریت، ۱۶ نفر (۲ درصد) در رشته خیاطی، ۱۴ نفر (۱/۸ درصد) در رشته باغبانی و ۳۶ نفر (۴/۵ درصد) در رشته رایانه مشغول به تحصیل بودند. ۲۷۹ نفر (۳۴/۹ درصد) از کل واحد های مورد پژوهش در پایه اول، ۲۳۵ نفر (۲۹/۴ درصد) در پایه دوم ، ۲۲۲ نفر (۲۷/۸ درصد) در پایه سوم و ۶۴ نفر (۸ درصد) هم در مقطع پیش دانشگاهی بودند. اکثر دانش آموزان ۵۶۶ نفر (۷۰/۸ درصد) ساکن شهر و ۲۳۴ نفر (۲۹/۳ درصد) هم ساکن روستا بودند. تلویزیون مهمترین منبع کسب آگاهی قبلی دانش آموزان در این پژوهش بود. آزمون کای دو تفاوت معنی داری بین منابع کسب اطلاعات قبلی دانش آموزان در مورد ایدز برحسب جنس آنان نشان داد ($p < 0/02$). فراوانی منابع کسب اطلاعات قبلی دانش آموزان در رابطه با بیماری ایدز به تفکیک برحسب جنس آنان در جدول (۱) نشان داده شده است. در این پژوهش تنها ۵ نفر (۰/۶٪) از دانش آموزان به تمامی سؤالات آگاهی پاسخ درستی داده بودند. اکثر دانش آموزان (۵۹/۲ درصد) در رابطه با بیماری ایدز آگاهی خوبی داشتند. البته ابهاماتی نیز برای آنها در این خصوص وجود داشت ، بطوری که ۸/۳٪ دانش آموزان از این که مبتلایان به بیماری ایدز ممکن است مدتها از ابتلا به بیماری خود ناآگاه باشند، اطلاعی نداشتند. ۴/۶٪ دانش آموزان خون و فرآورده های خونی را عامل انتقال بیماری ایدز ندانسته و یا از آن اظهار بی اطلاعی کرده اند. ۹/۵٪ دانش آموزان آمیزش جنسی با فرد آلوده و ۱۴٪ آنها شیر مادر را در انتقال بیماری مؤثر ندانسته و یا از آن بی اطلاع بوده اند. ۱۹/۹٪ دانش آموزان نیز پایبندی به اصول اخلاقی و خودداری از بی بند و باری جنسی را در پیشگیری از بیماری ایدز مؤثر ندانسته و یا از آن اطلاعی نداشته اند. همچنین ۸/۵٪ دانش آموزان استفاده از وسایل مشترک (نظیر تیغ و مسواک) را در امر پیشگیری از بیماری ایدز مؤثر ندانسته و یا از آن اظهار بی اطلاعی نموده اند. بطور کلی آگاهی اکثر دانش آموزان ۵۹/۲٪ در سطح خوب ، (۳۹٪) در سطح متوسط و (۱/۸٪) هم در حد ضعیفی بود.

میانگین رتبه آگاهی دانش آموزان بر حسب جنس متفاوت بود و دخترها میانگین رتبه آگاهی بیشتری نسبت به پسرها داشتند ($p < 0/02$). همبستگی مثبت و معنی داری بین سن دانش آموزان و سطح آگاهی آنان مشاهده شد (ضریب همبستگی پیرسون، $r = 0/24$ ، $p < 0/001$). همچنین بین سن دانش آموزان و سطح نگرش آنان نسبت به بیماری ایدز و مبتلایان به آن همبستگی مثبت و معنی داری مشاهده شد ، بدین معنی که دانش آموزان با سن بالاتر نگرش مطلوب تری نسبت به بیماری ایدز و مبتلایان به آن داشتند ($r = 0/5$ ، $p < 0/001$). دانش آموزان دبیرستانی نیز میانگین رتبه آگاهی بیشتری در مقایسه با دانش آموزان هنرستانی داشتند ($p < 0/001$). همچنین دانش آموزان مدارس عادی میانگین رتبه آگاهی بیشتری نسبت به دانش آموزان مدارس نمونه داشتند ($p < 0/001$). آزمون کروسکال والیس میانگین رتبه آگاهی دانش آموزان پایه پیش دانشگاهی را بیشتر از سایر پایه های تحصیلی نشان داد ($p < 0/001$). در بین رشته های مختلف تحصیلی نیز اختلاف در سطح آماری معنی داری وجود داشت ، بطوری که میانگین رتبه آگاهی دانش آموزان رشته تجربی بیش از سایر رشته ها بود ($p < 0/001$). مقایسه میانگین رتبه آگاهی دانش آموزان بر حسب مشخصات دموگرافیک آنان در جدول ۲ نشان داده شده است.

در زمینه نگرش دانش آموزان، در مجموع ۴۶/۴٪ دانش آموزان از نگرش مطلوب، ۵۰/۱٪ نگرش خنثی و ۳/۵٪ هم نگرش منفی نسبت به بیماری ایدز برخوردار بودند. بین نگرش دانش آموزان پسر و دختر و نیز محل سکونت آنان تفاوت آماری معنی داری مشاهده نشد. براساس نتایج ، دانش آموزان پایه پیش دانشگاهی نگرش مطلوب تری نسبت به سایر پایه ها داشتند ($p < 0/001$). بین نگرش دانش آموزان دبیرستانی و هنرستانی هم تفاوت معنی داری وجود داشت ، بنحوی که دانش آموزان دبیرستانی میانگین رتبه بیشتری نسبت به دانش آموزان هنرستانی داشتند ($p < 0/001$). همبستگی مثبت و معنی داری بین نمره آگاهی دانش آموزان و نگرش آنان مشاهده شد. بطوری که با افزایش سطح آگاهی، دانش آموزان نگرش مطلوب تری نسبت به ایدز و مبتلایان به آن داشتند ($r = 0/43$ ، $p < 0/001$). مقایسه میانگین رتبه آگاهی و نگرش دانش آموزان بر حسب متغیرهای دموگرافیک آنها در جدول ۲ نشان داده شده است. در مورد نوع نگرش دانش آموزان به بیماری ایدز و مبتلایان به آن ، حدود ۶۴/۹٪ دانش آموزان فرد مبتلا به ایدز را بیمار تلقی می نمودند. ۸۸/۲٪ معتقد بودند که جامعه و خانواده ها باید مبتلایان به ایدز را حمایت و پشتیبانی نمایند . اما در بین آنان نگرش های منفی نیز دیده می شد، بطوری که ۵۹/۴٪ آنها معتقد بودند که حاضر به معاشرت با فرد مبتلا به ایدز نمی باشند. همچنین ۲۳/۵٪ آنها از هم صحبتی با مبتلایان به ایدز هراس داشتند.

جدول ۱. فراوانی منابع کسب اطلاعات قبلی دانش آموزان در رابطه با بیماری ایدز برحسب جنس آنان

منبع اطلاعاتی	تلویزیون		رادیو		روزنامه و مجلات		اینترنت		کارشناسان بهداشتی		اعضاء خانواده		دوستان و همسالان		معلمین و مدرسه		بوسترهای بهداشتی		جمع
	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	مؤنث	مذکر	
مؤنث	۲۱۲	۴۲/۵	۱۲	۲/۴	۱۹	۳/۸	۳۱	۶/۲	۱۲	۱۹	۳/۸	۹	۱/۸	۶۹	۱۳/۶	۶۸	۱۳/۶	۴۹۹	۱۰۰٪
مذکر	۱۶۸	۵۵/۸	۷	۲/۳	۵	۱/۷	۱۹	۶/۳	۲	۹	۳	۵	۱/۷	۴۸	۱۵/۹	۳۴	۱۱/۳	۳۰۱	۱۰۰٪
جمع	۳۸۰	۴۷/۵	۱۹	۲/۴	۲۴	۳	۵۰	۱۲/۵	۱۴	۲۸	۳/۵	۱۴	۱/۸	۱۱۷	۱۴/۶	۱۰۲	۱۲/۸	۸۰۰	۱۰۰٪

Ch-square=۳۴/۵۶

df = ۸

p<0/02

جدول ۲- مقایسه میانگین آگاهی و نگرش دانش آموزان دبیرستان ها و هنرستان های شهرستان تربت حیدریه در مورد بیماری ایدز در سال

تحصیلی ۸۸-۸۷ بر حسب مشخصات دموگرافیک آنها

مشخصات دموگرافیک	میانگین رتبه آگاهی	سطح معنی داری	میانگین رتبه نگرش	سطح معنی داری
جنس	مذکر ۳۷۶/۵۴	*p < ۰/۰۲	۴۰۸/۷۲	*p > ۰/۰۵
	مؤنث ۴۱۴/۹۵		۳۹۵/۵۴	
محل سکونت	شهر ۴۰۲/۲۶	*p > ۰/۰۵	۴۰۸/۴۵	*p > ۰/۰۵
	روستا ۳۹۶/۲۴		۳۸۱/۲۸	
مقطع تحصیلی	دبیرستان ۴۲۲/۵	*p < ۰/۰۰۱	۴۲۰/۷۶	*p < ۰/۰۰۱
	هنرستان ۳۳۹/۸۸		۳۴۴/۶۵	
دبیرستان	عادی ۴۲۲/۵	*p < ۰/۰۰۱	۴۲۰/۷۶	*p < ۰/۰۰۱
	نمونه دولتی ۳۳۹/۸۸		۳۴۴/۶۵	
پایه تحصیلی	اول ۲۹۲/۷	**p < ۰/۰۰۱	۳۴۳/۵۱	**p < ۰/۰۰۱
	دوم ۴۱۱/۶۲		۳۹۶/۵۵	
	سوم ۴۶۸/۰۲		۴۳۳/۰۳	
	پیش ۵۹۵/۴۱		۵۵۰/۵۹	
	دانشگاهی			
رشته تحصیلی	عمومی ۲۹۲/۷	**p < ۰/۰۰۱	۳۴۳/۵۱	**p < ۰/۰۰۱
	تجربی ۵۴۹/۳۸		۴۹۶/۴۱	
	ریاضی ۴۸۷/۸۸		۴۵۵/۱۲	
	انسانی ۳۴۴/۸۴		۳۷۰/۴۴	
	نقشه برداری ۳۵۰/۵۶		۴۰۶/۳۷	
	مدیریت ۳۶۷/۰۲		۴۶۱/۵۲	
	خیاطی ۴۷۰/۶۳		۲۳۸/۸۱	
	باغبانی ۳۶۳/۸۲		۴۵۴/۵۴	
	رایانه ۴۸۸/۴		۳۰۶/۳۳	

*آمون من - ویتنی **آزمون کروسکال والیس

بحث

در این پژوهش میزان آگاهی و نگرش ۸۰۰ نفر از دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان تربت حیدریه در رابطه با بیماری ایدز مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع اکثر دانش آموزان مورد مطالعه از آگاهی خوب (پاسخ درست به بیش از ۷۵٪ سوالات) و نگرش مثبتی در مورد بیماری ایدز برخوردار بودند. البته ابهامات و سوء تفاهماتی نیز برای آنها در مورد مهمترین راه های انتقال و عدم انتقال بیماری و روش های پیشگیری از آن وجود داشت ، بطوری که درصد بسیار زیادی از دانش آموزان نیش حشرات(۶۲٪)، عطسه و سرفه(۸۲٪)، استفاده مشترک از ظروف غذا (۷۵/۹٪)، استفاده از سرویس های بهداشتی و استخرهای شنا(۶۸/۷٪) و دست دادن و روبوسی کردن(۸۳/۷٪) را جزو راه های انتقال بیماری می دانستند و یا از آن اطلاعی نداشتند. این ابهامات و سوء تفاهمات دانش آموزان در خصوص بیماری ایدز در مطالعات سایر پژوهشگران نیز به درجات متفاوتی گزارش گردیده است(۳، ۸، ۱۱، ۱۰). همچنین ۴/۶٪ دانش آموزان خون و فرآورده های خونی ، ۹/۵٪ دانش آموزان آمیزش جنسی با فرد آلوده و ۱۴٪ آنها شیر مادر را در انتقال بیماری مؤثر ندانسته و یا از آن بی اطلاع بوده اند. ۱۹/۹٪ دانش آموزان نیز پایبندی به اصول اخلاقی و خودداری از بی بند و باری جنسی ، ۸/۵٪ دانش آموزان استفاده از وسایل مشترک (نظیر تیغ و مسواک) را در پیشگیری از بیماری ایدز مؤثر ندانسته اند. لذا پیشنهاد می گردد جهت رفع ابهامات موجود آموزش های لازم و کافی در مورد شیوه های انتقال و عدم انتقال بیماری به دانش آموزان داده شود.

در این پژوهش تلویزیون مهمترین منبع کسب آگاهی قبلی دانش آموزان در مورد بیماری ایدز بود. این یافته با نتایج تحقیقات بسیاری همخوانی دارد(۳، ۱۳، ۱۰، ۵، ۸). از این رو تهیه و پخش برنامه های آموزشی از طریق رسانه های گروهی بویژه تلویزیون در مورد بیماری های عفونی و بیماری ایدز در خلال برنامه های مورد علاقه نوجوانان و جوانان در افزایش سطح آگاهی آنان بسیار مؤثر می باشد. همچنین در این مطالعه دخترها سطح آگاهی بیشتری نسبت به پسرها

داشتند. این یافته با نتایج برخی پژوهش ها مطابقت دارد(۸، ۱۰، ۱۱، ۱۴) اما در مطالعه بهجتی اردکانی و آیت اللهی میزان آگاهی پسران در مورد بیماری ایدز بیش از دختران بوده است (۱۲).

در مطالعه حاضر دانش آموزان دبیرستانی از سطح آگاهی بیشتری در مقایسه با دانش آموزان هنرستانی برخوردار بودند، این یافته با نتایج سایر تحقیقات همخوانی دارد(۱۴، ۱۰) که البته این موضوع احتمالا بیشتر بخاطر نوع محتوی دروسی است که در رشته های دبیرستانی ارائه می شود. لذا پیشنهاد می شود در امر برنامه ریزی و آموزش دانش آموزان به این موضوع توجه بیشتری مبذول گردد. همچنین دانش آموزان مدارس عادی سطح آگاهی بیشتری نسبت به دانش آموزان مدارس نمونه داشتند در حالی که مظفرزاده و همکاران به نتیجه متناقضی نسبت به مطالعه حاضر دست یافتند(۳) در این مطالعه سطح آگاهی دانش آموزان پایه پیش دانشگاهی بیشتر از سایر پایه های تحصیلی بود. این موضوع بایافته های سایر تحقیقات همسو است (۱۴، ۱۰). همچنین در مطالعه موجود با افزایش پایه های تحصیلی بر میزان اطلاعات دانش آموزان افزوده می شد. در صورتی که هادی و همکاران در پژوهشی به نتیجه متناقضی دست یافتند(۱۴). این مطلب بیانگر آن است که با ارتقاء پایه های تحصیلی و تماس بیشتر دانش آموزان با منابع متعدد علمی، آنان بتدریج و بطور فزاینده اطلاعات بیشتری در مورد بیماری ایدز کسب می نمایند. یافته دیگر این پژوهش مبین سطح آگاهی بیشتر دانش آموزان رشته تجربی نسبت به سایر رشته های تحصیلی بود که احتمالا این موضوع بیشتر مربوط به نوع دروس و محتوای درسی و نیز تخصص معلمان آنها است.

بین نگرش دانش آموزان پسر و دختر در مورد بیماری ایدز و مبتلایان به آن تفاوتی مشاهده نشد، در صورتی که مظلومی و همکاران، طاووسی و همکاران در این زمینه به نتایج متناقضی دست یافتند(۸، ۱۰). یافته دیگر این پژوهش وجود همبستگی مثبت و معنی دار بین سطح آگاهی و نگرش دانش آموزان بود ، بطوری که دانش آموزان با سطح آگاهی بالاتر، نگرش مطلوب تری نسبت به ایدز و مبتلایان به آن داشتند. این نکته در تایید یافته های سایر تحقیقات است (۶ و ۱۰-۸).

نتیجه گیری

میزان آگاهی و نگرش افراد مورد مطالعه در سطح خوبی بود ، گرچه ابهامات و سوء تفاهماتی نیز برای آنها در مورد مهمترین راه های انتقال و عدم انتقال بیماری و روش های پیشگیری از آن وجود داشت . با توجه به آن که تلویزیون مهمترین نقش اطلاع رسانی را در این مورد ایفاء می نماید ، توجه به کیفیت برنامه های این رسانه و مخاطبین آن و نیز تقویت نقش سایر منابع و بویژه مدارس در امر آموزش دانش آموزان ضروری است.

تشکر و قدر دانی

پژوهشگر بخود لازم می داند از همکاری و مساعدت سازمان آموزش و پرورش خراسان رضوی و معاونت اداره کل و مدیریت آموزش و پرورش شهرستان تربت حیدریه ، مدیران و معلمان و دانش آموزان مدارس در امر انجام این پژوهش تشکر و قدر دانی نماید.

REFERENCES

1. Velayati AA, Bakayev V, Bahadori M, Tabatabaei S J, Alaei A, Farahbod A, Masjedi MR. Religious and Cultural Traits in HIV/AIDS Epidemics in Sub-Saharan Africa. *Arch Iranian Med* 2007; 10 (4): 486 – 497.
2. Ghabili K, Shoja MM, Kamran P. The Iranian female high school students' attitude towards people with HIV/AIDS: a cross-sectional study. *AIDS Res Ther*. 2008 Jul 22;5:15.
۳. مظفرزاده شهلا، وحدانی نیا مریم سادات. دانش بهداشتی در خصوص ایدز در دختران دانش آموز دبیرستانی: یک مطالعه مقطعی، فصلنامه پایش بهار ۱۳۸۷، سال هفتم: شماره ۲ صفحات ۱۷۳ تا ۱۸۰.
4. Mazloomi SS, Shirvani-Anarak M, Dehghani Tafti AA, Tabibnejad N, Sheikhha MH . Knowledge and attitude about HIV/AIDS among pregnant women in Yazd, Iran. *Iranian Journal of Reproductive Medicine* 2007; 4(1):29-33.
۵. حاجیان مطلق ناصر ، فرشی سوسن ، عبدالهی عشرت و دیگران. بررسی آگاهی و نگرش دانش آموزان دبیرستانی از بیماری ایدز در شهرستان ساوجبلاغ. مجله دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۸۳، سال یازدهم: شماره ۴۱ (فوق العاده یک) صفحات ۳۹۳ تا ۴۰۰.
6. Savaser S. Knowledge and attitudes of high school students about AIDS: a Turkish perspective. *Public Health Nurs*. 2003 Jan-Feb;20(1):71-9.
7. Nwokocha AR, Nwakoby BA. Knowledge, attitude, and behavior of secondary (high) school students concerning HIV/AIDS in Enugu, Nigeria, in the year 2000. *J Pediatr Adolesc Gynecol*. 2002 Apr;15(2):93-6.
8. Tavoosi, A; Zaferani, A; Enzevaei, A; Tajik, P; Ahmadinezhad, Z. Knowledge and attitude towards HIV/AIDS among Iranian students. *BMC Public Health*. 2004;4:17.
9. Emamhadi M, Hadian M , Jalilvand M . Attitude and awareness about aids in high school students of Tehran. *Journal of medical Council of I.R.I*. 2007 winter; 24(4):350-357.
۱۰. مظلومی محمود آباد سید سعید ، عباسی شوای معصومه. بررسی آگاهی و نگرش دانش آموزان دبیرستانهای استان یزد در مورد ایدز. فصلنامه طبیب شرق، بهار ۱۳۸۵ ، سال هشتم: شماره ۱ صفحات ۵۳ تا ۶۳.
۱۱. مولوی نجومی مرضیه، شجاعی حسن، عامریان محمدعلی. آگاهی دانش آموزان دبیرستانی شهر تهران درباره بیماری ایدز در سال ۱۳۸۱. فصلنامه حکیم ، پاییز ۱۳۸۲ ، سال ششم: شماره ۳ صفحات ۴۱ تا ۴۶.

۱۲. بهجتی اردکانی مصطفی ، آیت اللهی جمشید. بررسی میزان آگاهی دانش آموزان سال آخر دبیرستان های شهر یزد از بیماری ایدز. مجله بیماری های کودکان ایران، زمستان ۱۳۸۴، سال پانزدهم: شماره ۴ صفحات ۳۲۱ تا ۳۲۶.

۱۳. مجیدپور علی، حبیب زاده شهرام، امانی فیروز، همتی فاطمه. نقش وسایل ارتباط جمعی در آگاهی و نگرش دانش آموزان در مورد بیماری ایدز. مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل، بهار ۱۳۸۵ ، سال ششم: شماره ۱ (پیاپی ۱۹) صفحات ۶۷ تا ۷۲.

۱۴. هادی نگین، میرزایی کامران . بررسی سطح آگاهی دانش آموزان دبیرستانی شهر شیراز در مورد بیماری ایدز. طب جنوب، شهریور ۱۳۸۳، سال هفتم: شماره ۱ صفحات ۸۸ تا ۹۴.